

PIIKKIÖ TEPPALA MYRSKYLINNA

Rautakautisen kalmiston kaivaus

Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander 1967

Fin. 24/4-68

M

Kertomus kaivauksesta, jonka Pirkko-Liisa Lehtosalo suoritti heinäkuussa 1967 P I I K K I Ö N pitäjän Teppalan kylässä Myrskylinna-nimisellä mäellä. Paikalla ovat aikaisemmin suorittaneet tutkimuksia Marketta Waris-Tamminen sekä Anna-Liisa Hirviluoto, ks. kaiv.kert. KM:n top. arkistossa. - Tähän kertomukseen liittyy 14 karttaliitettä, 53 valokuvaa (filmien n:ot 32967-33018) ja 14 diapositiivia (filmien n:ot 33242-33255). Löydökset on luetteloitu KM:n esihistoriallisen osaston luettelonumeroilla 17308:1-45.

Keväällä 1967 sain Muinaistieteelliseltä toimikunnalta tehtäväkseni suorittaa lisäkaivauksia Piikkiön Myrskylinnanmäellä, paikassa, johon huoltoasemanhoitaja Antti Niinistö suunnittelee huvilatietään. Tämä paikka on sama, jossa Marketta Waris-Tamminen on suorittanut koekaivauksia vuonna 1963. Huhtikuussa 1967 olin käynyt maisteri A-L. Hirviluodon kanssa kalmistoon tutustumassa, ja tässä yhteydessä oli määritelty osa kaivauksin tarkastettavista kohteista. Kaivauksen tarkoituksena oli saada varmuus siitä, että tien alle ei jäisi muinaisjäännöksiä, joiden oli todettu olevan erillisiä ja maan pinnalta vaikeasti havaittavia (A-L. Hirviluodon 17. 4. 1964 päivätty tarkastuskertomus). Suoritin saamani tehtävän heinäkuussa 1967 apulaisinani joukko koululaisia sekä kartanpiirtäjät M. Lehtosalo ja R. Hilander.

Ensimmäinen tutkittavista kohteista oli Marketta Wariksen 2. ja 3. kaivausalueen välille jäänyt kivilatomus, jota

osittain oli paljastettu jo A-L. Hirviluodon kanssa tekemäni huhtikuisen retken aikana. Kaivauksen kuluessa kävi ilmi, että kivilatomusta riitti lähes koko edellä mainittujen kaivausalueiden väliin jäävälle kaistalle, joten tässä kohden tutkittiin TVH:n niskaojan ja tienluiskan väliin jäävä n. 45 m² laaja alue. Tutkimatta jäi vielä tämän alueen ja M. Waris-Tammisen kaivausalueen 2 välissä oleva n. 2 m leveä kaista, jossa on mm. yksi nelikulmaista lähen-televä kivilatomus, ks. karttaliite 1 sekä valokuvat 11, 12.

Siellä missä tämän ensimmäisen latomuksen kohdalla vielä oli turvetta, sen paksuus oli n. 5-10 cm, ks. karttaliite 2 (turve oli alueelta useasta kohden rikkoutunut, kuten A-L. Hirviluodon kertomuksesta 18. 2. 1963 käy ilmi; ks. varsinkin hänen ottamaansa valokuvaa, filmi 26083). Alueen itäpäässä muodostui kiveys pääasiassa pienehköistä mukulakivistä, joita oli paikoin kolmessa kerroksessa (ks. karttaliitteet 3-7 sekä valokuvat 1-2, 10-12), mutta länsipäässä oli liki 6 m pitkä ja 1-1,5 m leveä suurten kivien muodostama latomus, joka kulki länsilounaasta itäkoilliseen ja jonka reunoilla, varsinkin pohjoissivulla, oli erittäin tiheä pienempien kivien muodostama pakkaus, ks. kartat 3-7 sekä valokuvat 2-9, 27-28, 32-37, joissa näkyy tämän latomuksen eri kaivausvaiheita. Kivet olivat pääasiassa tavallisia mukulakiviä, mutta joukossa havaittiin myös joitakin hiekkakivilaakoja. Maa kivien alla oli punaiseksi palanutta ja siellä täällä oli myös hiilialueita, varsinkin suuren nelikulmaisen laa'an alla ruudussa E3 (kivi keskellä kuvassa 6), suurten kivien alla ruuduissa CD6-8 sekä erillisinä läikkinä alueen itäpäässä

sekä alueen länsipäässä ruutujen CD3 rajalla; hiilialueet on merkitty karttoihin 4 ja 5, alue ruuduissa CD6-8 näkyy valokuvissa 19-26.

Löydökset tältä ensiksi kaivauksen alaiseksi otetulta alueelta olivat pääasiassa savitiivisteitä ja saviastianpaloja; ruudusta -A10 löytyi kuitenkin pronssinen vyönsoljenhela (KM 17308:1). Palasia suuresta saviastiasta (KM 17308:10, 19) löytyi yhdestä kasasta ruuduissa CD6 yli 1350 palasta (ks. kartta 5 ja kuva 29), osaksi aivan pieniä muruja. On mahdollista, että siinä oli alkuaan ollut kokonainen saviastia, vaikkakaan selviä pohjapaloja ei näytä olevan joukossa. Maa palasten ympäriltä oli osaksi vahvasti hiilipitoista, osaksi tummaa ja tahmeata. Savitiivistettä tai palanutta savea löytyi ruuduista A10, B10, B11, C6, C7, D6 ja D7, siis pääasiassa alueen itäpään pienikiviestä latomuksesta sekä itäisimpien suurten kivien alta. Yhtään ainoata palanutta luunsirua ei kiveyksestä löytynyt, ja vaikka kiveyksen alusta tarkastettiin huolellisesti mahdollisen ruumishaudan toteamiseksi, ei mitään sellaiseen viittaavaa tavattu. Ei ole mahdotonta, että suurten kivien alla olisi ollut matala ruumishauta, mutta tumma ja palanut alue kivien alla oli niin laaja, että se panee epäilemään muuta selitystä. Tienleikkauksen yhteydessä on saattanut hävitä suurikin kaista tästä muinaisjäänöksestä, joka oli aivan luiskan reunassa, ja siten ei ole mahdotonta, että jäljellä oleva suurten kivien rivi olisi vain pohjoisin osa jostakin suuresta kokonaisuudesta, kenties rakennuksenpohjasta, jonka etelä-, itä- ja länsi-

seinämät olisivat hävinneet luiskaa tehtäessä. Löydetyt savitiivisteet, joista osassa on selviä risupainanteita, sopisivat tähän selitykseen. Selviä tolpanjälkiä ei tavattu, vaikkakin kaivauksen eräessä vaiheessa kivet alueen itäpäässä näyttivät muodostavan mielenkiintoisen näköisiä ympyröitä (kuvat 14-18). Ainoat syvemmät tumman maan ja noen läikät olivat aivan suurten kivien alla, ks. profiilikartat 6 ja 7, eivätkä sentähden liene sellaisiksi tulkittavia.

Latomus 1:n kaivauksen aikana havaitsin siitä n. 16 m itäkoilliseen pyörityväläkisen kiven, joka pisti hiukan esiin turpeen alta. Sen eteläpuolella oli ehjää kaistaa vain vajaa puolitoista metriä eikä rikutussa reunassa näkynyt mitään erikoista. Jostakin syystä kivi näytti minusta kuitenkin niin epäilyttävältä, että pyysin erästä kaivajaani poistamaan turpeita koeojasta, joka suunnattiin lännestä käsin kiveä kohden. Turvetta ei ehditty poistaa kuin muutama paakku, kun kävi selväksi, että heti turpeen alla oli lohkotuista kivistä tehtyä latomusta. Vaikka tämän 2:n alueen, joka jäi M. Wariksen kaivausalueiden 1 ja 2 väliin, tutkimusta ei oltu osattu alkuperäissuunnitelmissa edellyttää, päätin avata kyllin suuren alueen latomuksen luonteen selvittämiseksi. Paalutus käsitti n. 35 m² ulottuen koerudun avulla n. 0,5 m:n päähän Wariksen kaivausalueesta 1 idässä ja loppuen lännessä 7,5 m:n päähän Wariksen kaivausalueesta 2. Pohjoisessa alue rajoittui niskaojan pohjoisreunaan ja etelässä tienluiskaan, ks. karttaliite 1. Koealueen 3 osoittauduttua miltei löydöttömäksi, saatettiin tämä alue

kaivaa loppuun asti kokonaisuudessaan.

Turpeen paksuus oli n. 5-10 cm (karttaliite 8) ja välittömästi sen alta paljastui matala lähinnä suorakaiteen muotoinen kivilatomus, jonka keskustaa (lähempänä itäpäätä) koristi edellä mainittu pyöristytvä kivi (karttaliite 9, valokuvat 39-41). Mikäli joitakin epäilyksiä vielä olisi ollut kiveyksen laadusta, saivat aivan alkuvaiheessa löytyvät saviasiianpalat (KM 17308:35) ja pronssisormus (17308:25) ruudusta D1 uskomaan, että kaivaus ei olisi turhaa. Latomus osoittautuikin rautakautiseksi haudaksi. Siitä kuinka laaja latomus on ollut ei voida olla aivan varmoja, koska tienluiska on voinut viedä osan, niskaoja osan (sen kohdalta tavattiin kuitenkin paikoitellen kiviä) ja erilliset myllerrykset ovat todennäköisesti rikkoneet pintaa jo ennen kaivauksia. Niinpä ei esimerkiksi voida olla varmoja siitä, onko latomuksessa ollut suuremmat reunakivet; pohjois- ja varsinkin eteläreunassa on jälkiä reunakiveyksistä (ks. kartta 9), ja itäreunaltakin sellaisiksi sopivia tavattiin, mutta länsiosasta, joka nähdäkseni oli parhaiten säilynyt, ei sellaisia löydetty. Tihein kiveys ympäröi keskuskiveä, joka osoittautui pallomaiseksi. Sitä oli kahdessa, paikoin kolmessa kerroksessa. Aluksi luultiinkin tätä n. 4 x 4 m laajaa aluetta varsinaiseksi raunioksi ja ympäröiviä kiviä siitä hajaantuneiksi, mutta suurimmat tumman maan alueet ulottuivat pallokivestä itään ja ehjin kiveys taas siitä länteen (vert. karttaliitteet 9, 10 ja 13). On mahdollista, että kiveys pallokiven itäpuolella ruuduissa BCD5 ja D6 alkuun on ollut tiheämpi, mutta hävinnyt tienluiskan teon yh-

teydessä, jolloin turve suurilta alueilta on rikkoutunut. On huomattava, että kiveys oli heti turpeen alla ja se lienee monin paikoin ollut vain yksikerroksinen.

Varsinainen haudaus oli pallokiven luoteispuolella, aivan sen juurella, n. 30-40 cm läpimitaltaan olevassa matalassa kuopassa (ks. karttaliite 11 sekä valokuvat 42-44). Tässä oli palaneiden melko puhtaiden luiden (KM 17308:34) joukossa kaksi pronssista rannerengasta (17308:26,30), kaksi pronssisormusta (17308:27,33), kymmenkunta helmeä (17308:28), pronssispiraalin katkelmia (17308:29), renkaaksi kierretty pronssitanko (17308:31) ja vahvasti profiloitu solki (17308:32). Kaikki esineet löytyivät miltei samasta tasosta (korkeuseroa tuli vain 5 cm) n. 20-25 cm turpeen pinnasta.

Vaikutti siltä kuin alapäästään hieman suippo pallokivi olisi ensin asetettu paikoilleen ja tuettu pienillä kivilä pystyasentoon (ks. valokuvat 45-52 sekä karttaliite 12, johon tukena olleet kivet on piirretty, vert. myös profiilikartat, karttaliite 13) ja sen jälkeen valutettu roviolta noukitut esineet ja puhdistetut luut kuoppaan sen juurelle. Tummat maaläikät ja hiilialueet latomuksen alla olivat niin vaatimattomia, että niillä tuskin on mitään tekemistä polttorovion kanssa. Maa latomuksen alla oli puhdasta hienoa hiekkaa.

Latomuksen 2 lounaiskulmalla oli kivetön tumma alue ruuduis-
sa DE(-2) ja E(-1). Tästä alueesta löytyi palaneita luun-
siruja (17308:39, 40) sekä palanen tummaa hyvää keramiikkaa

(17308:41). Vaikutti siltä, että tämä alue ei kuulunut latomuksen 2 yhteyteen, vaan johonkin muinaisjäännökseen, joka jatkui kaivetusta alueesta länteen. Tehtäessä matala koeoja tälle alueelle löydettiin kiveystä, joka vaikutti irtonaiselta, mutta sitä puhdistettaessa tavattiin myös palaneita luunsiruja (17308:43) paikasta, joka on latomus 2:n kaivausalueen rajasta n. 4 m länteen (ks. karttaliite 1 ja valokuva 38). Koska näytti siltä, että varattujen määrärahojen puitteissa ei tässä voitaisi enää kaivaa, pantiin turpeet paikoilleen. Takertuneena viimeiseen turpeeseen, joka oli otettu n. 5 m:n päästä latomuksen 2 kaivausalueen rajasta ja n. 2 m M. Wariksen kaivausalueesta 2, aivan läheltä sitä paikkaa, mistä A-L. Hirviluoto oli syksyllä 1963 kaivanut nelikulmaisen latomuksen, löydettiin miekan katkelma (17308:42), joka luonnollisesti vahvisti käsitystä siitä, että paikalla on vielä paljonkin tutkimisen arvoista. Ainakin koko alue kaivamieni latomusten 1 ja 2 välillä, siitäkkin huolimatta, että sekä M. Wariksen kaivausalue 2 ja A-L. Hirviluodon kaivama latomus sattuvat sille, on syytä tarkkaan tutkia. Käsitkseni on, että tällä alueella on vielä ainakin kaksi tutkittavaa kivilatomusta, mutta niitä voi olla useampiakin.

Kiveys ja tumman maan alue, joka näkyy karttaliitteissä 9 ja 10 kaivausalue 2:n koillisnurkalla, ei sekään luultavasti kuulunut yhteen latomus 2:n kanssa. On mahdollisuuksien rajoissa, että sen ja Wariksen 1. koealueen väliin jäävällä 1,5 m leveällä kaistalla on vielä hautaus, mutta kokeeksi kaivettu ruutu C8 ei ainakaan antanut mitään tukea tälle olettamukselle.

Kolmas koealueeni oli niskaojan pohjoispuolella suuresta kivestä itään alkaen siitä n. 4 m:n päästä ja jatkuen rakennusmestari Lindqvistin huvilalle johtavaan tiehen (ks. karttaliitteet 1 ja 14). Tutkitun alueen koko on n. 24 m². Siltä löytyi kyllä joitakin kiviä, mutta selvää kiveystä tai muuta kalmiston merkkiä ei suurimmasta osasta sitä tavattu. Alueen länsipäässä oli kuitenkin ruuduissa EF VI-VII nokista maata, ja kun kaivausta jatkettiin hieman alueen länsireunasta isoon kiveen päin aivan niskaojan pohjoisreunalla, tuli n. 20 cm viimeisen kokonaan kaivetun ruudun (F VI) rajasta esille saviastianpaloja ja palaneita luunsiruja (17308: 44-45). A-L. Hirviluoto oli aikaisemmin löytänyt keramiikkaa ison kiven itäsivulta, joten ilmeisesti tässäkin on laajempi tutkimisen arvoinen kohta, joka ulottuu n. 4 m isosta kivestä itään (kaivetun alueen 3 rajaan).

Kaivauksen jälkeen iskettiin kaivausalueiden 2 ja 3 länsirajoilla olevat puupaalut maan sisään ja alueet täytettiin. Pallokivi kannettiin tikapuita paareina käyttäen Lindqvistin talon läheisyyteen ja rakennusmestari Lindqvistille, joka oli lomalla, jätettiin sanoma kiven tieteellisestä arvosta.

Tutkimusteni perusteella pidän todennäköisenä, että koko Myrskylinnanmäen etelärinne on täynnä rautakautisia hautoja, joten mitään rakennustöitä sillä ei tule ilman edeltäviä tutkimuksia sallia. Mäessä on kaikkialla heti turpeen alla nokikerros, joka ilmeisesti on peräisin metsäpalosta, ja tämä lieenee aika tavalla sotkenut aikaisempia havaintoja. Kaivamalla ni ensimmäisellä alueella huomattiin selvästi, kuinka kiveys

oli paikoin huomattavasti tätä kerrosta alempana. Maa kivien välissä oli harmaata, tuhkan sekaista, mutta ei mustaa, kuten heti turpeen alla. Mäki on luonnostaankin kivinen, mutta kalmistokiveykset erottuivat selvästi niistä, jotka ovat raa'assa maassa, paitsi välissä olevan maan värin myös tiheydensä ansiosta. Koska nämä kiveykset ovat maanalaisia, on niiden havaitseminen ilman kaivausta sangen vaikeata, ja niiden erillisyydestä johtuen ei ainoastaan koekuopilla saada varmaa tulosta. Alue niskaojasta etelään on syytä kaivaa kokonaisuudessaan ja niin pian, että jo kaivetut alueet vielä erottuvat maan pinnalle. Vain siten voidaan saada totuudenmukainen kuva jo tuhoutuneen kalmistonosan luonteesta.

Helsingissä 11. 1. 1968.

Pirkko-Liisa Lehtosalo

Luettelo kaivausta valaisevista diapositiiveista

- Dia 342 1. (f. 33242) Latomus 1, ens. kerros kuvattuna itäkoillisesta
" 343 2. (f. 33243) _____ " _____

dia n:o

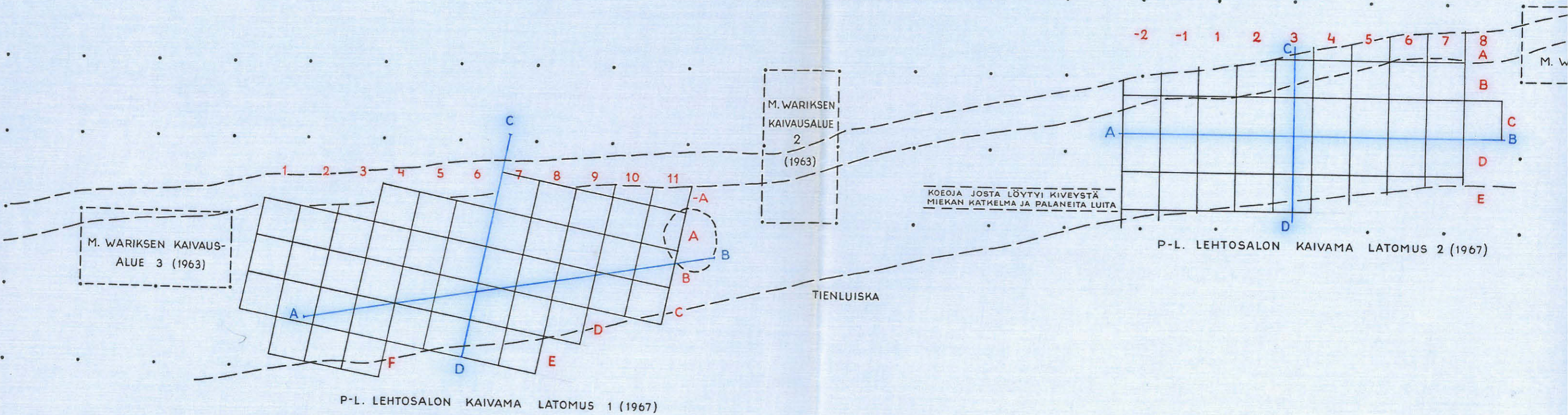
- 344 3. (f. 33244) Latomus 1, toinen kerros itäkoillisesta
345 4. (f. 33245) — " —
346 5. (f. 33246) Latomus 2 itäkoillisesta
347 6. (f. 33247) —" idästä
348 7. (f. 33248) —" luoteesta
349 8. (f. 33249) —" lännestä
350 9. (f. 33250) —" pohjoisesta
351 10. (f. 33251) Latomus 2:n eteläreuna lännestä
352 11. (f. 33252) Latomus 2 lännestä
353 12. (f. 33253) Pallokivi luoteesta
354 13. (f. 33254) — " —
355 14. (f. 33255) Pallokivi lounaasta

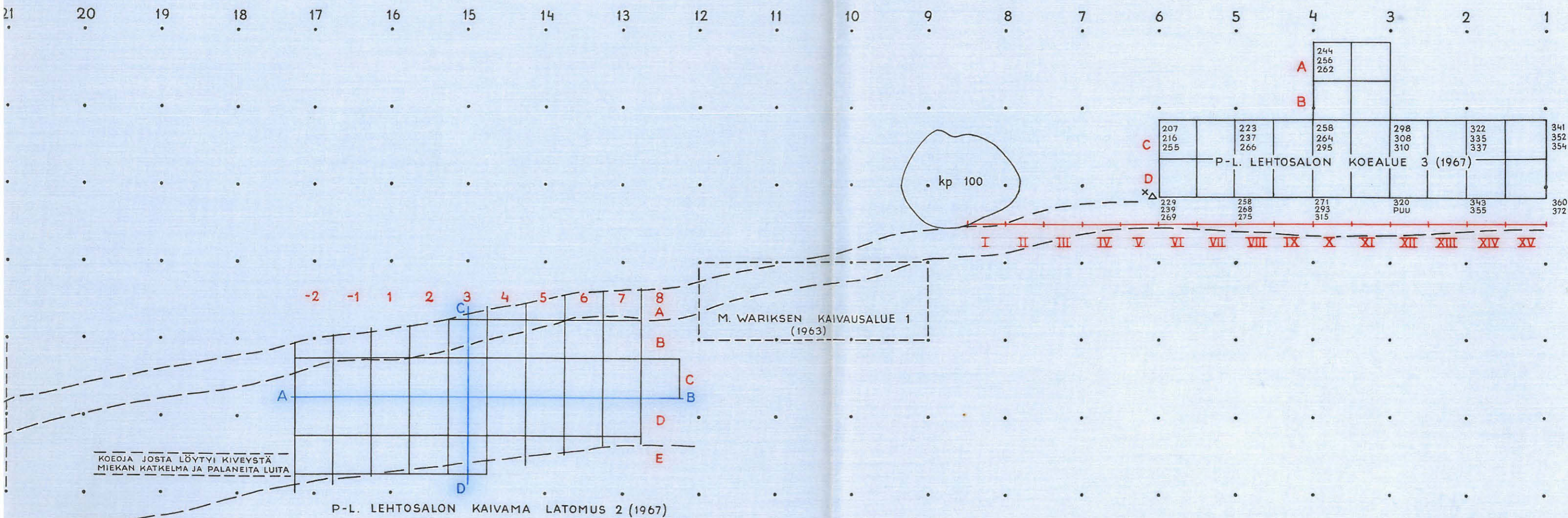
PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA

P-L. Lehtosalo 1967

Yleiskartta (osajäljennös M. Wariksen yleiskartasta v:lta 1963)
Mittakaava 1:100

32 31 30 29 28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12

NLUISKA

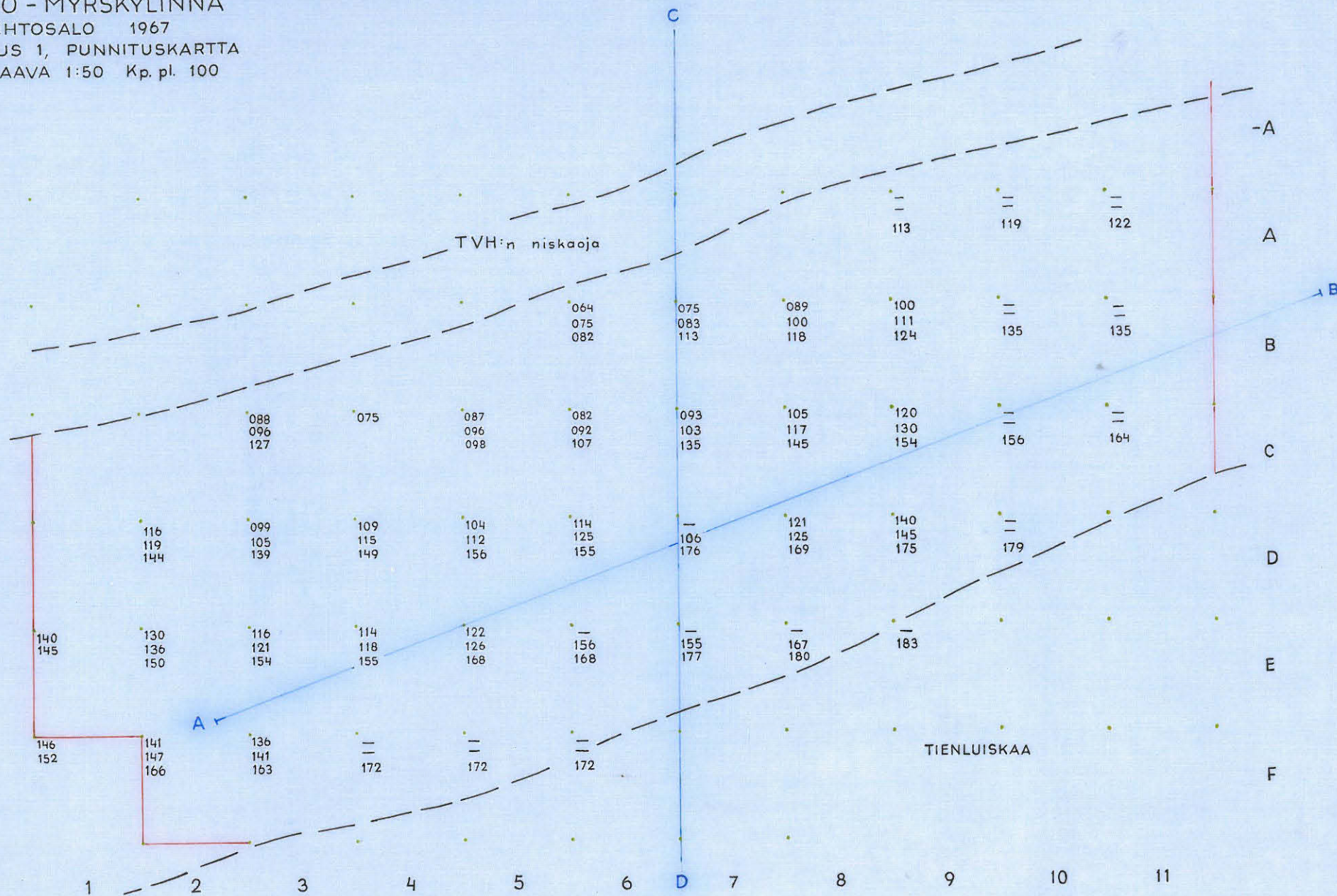
HUOM.

P-L. LEHTOSALON RUUTUNUMEROT JA -KIRJAIMET MERKITYY PUNAISELLA

Δ = SAVIASTIANPALOJA

X = PALANUTTA LUUTA

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA
 P-L LEHTOSALO 1967
 LATOMUS 1, PUNNITUSKARTTA
 MITTAKAAVA 1:50 Kp. pl. 100

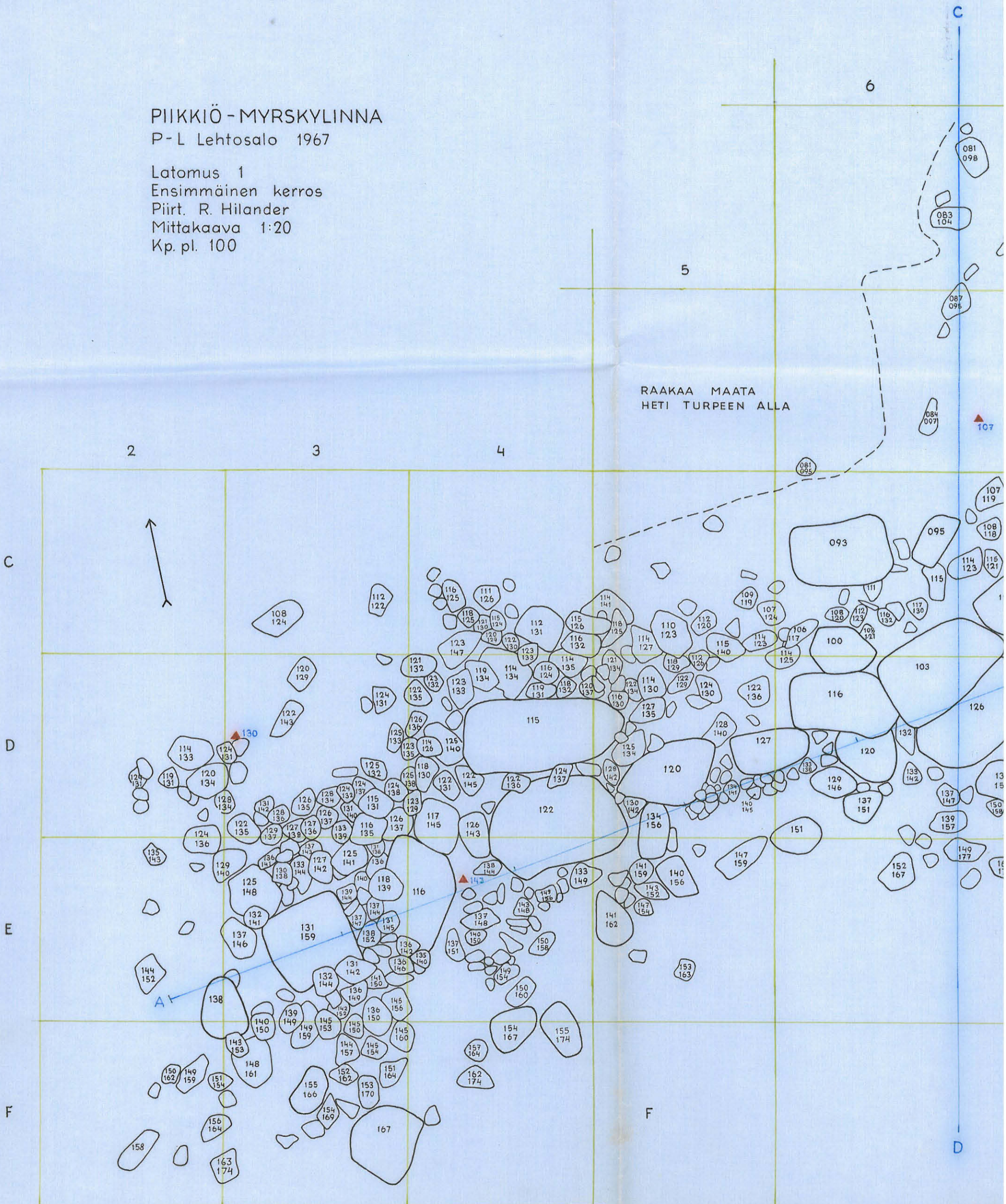

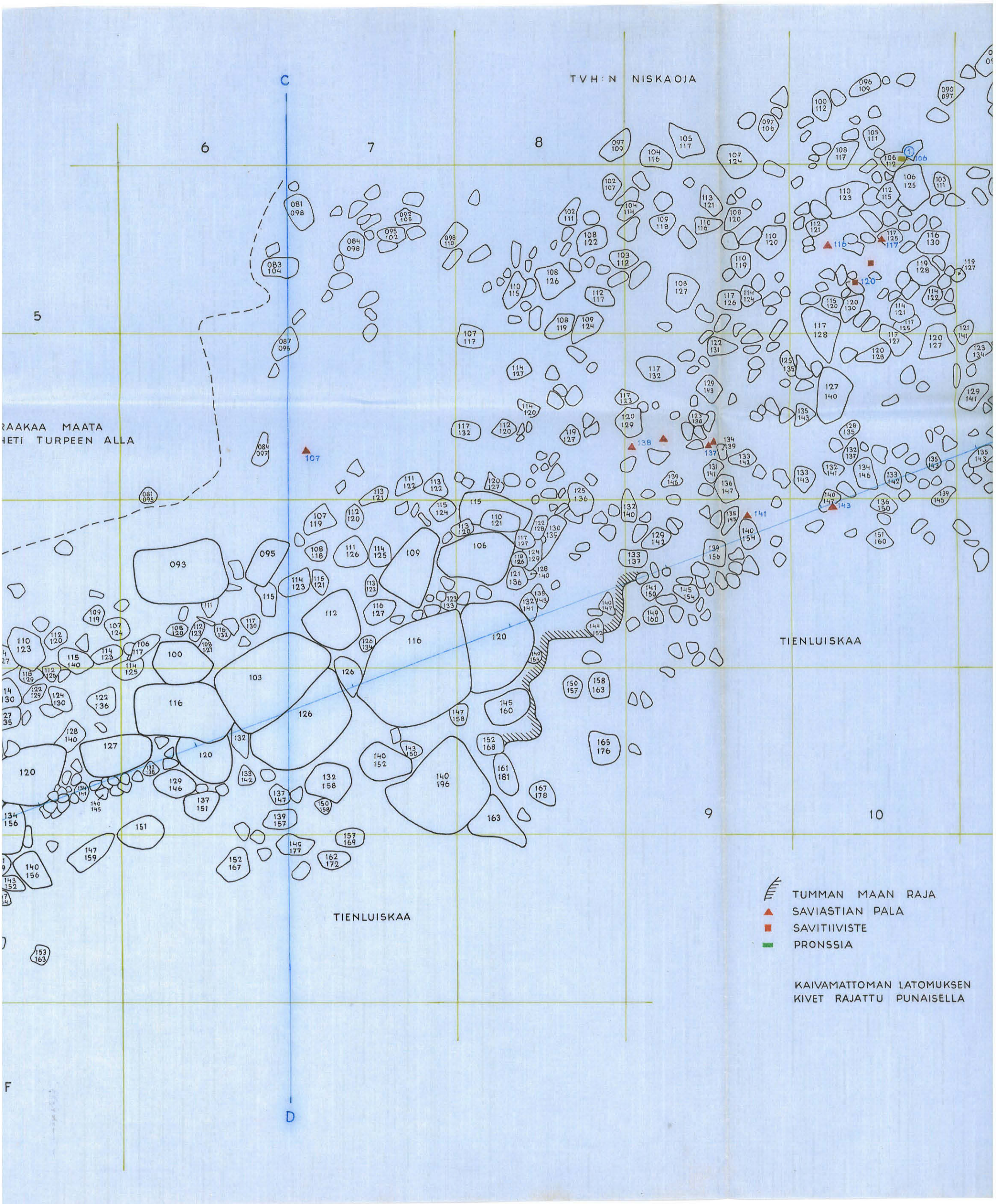
PIIKKIÖ-MYRSKYLINNA

P-L Lehtosalo 1967

Latomus 1
Ensimmäinen kerros
Piirt. R. Hilander
Mittakaava 1:20
Kp. pl. 100

RAAKAA MAATA
HETI TURPEEN ALLA

TVH:N NISKAJOJA

6

7

8

5

RAAKAA MAATA
HETI TURPEEN ALLA

TIENLUISKAA

TIENLUISKAA

- TUMMAN MAAN RAJA
- SAVIASTIAN PALA
- SAVITIIVISTE
- PRONSSIA

KAIVAMATTOMAN LATOMUKSEN
KIVET RAJATTU PUNAISELLA

C

D

9

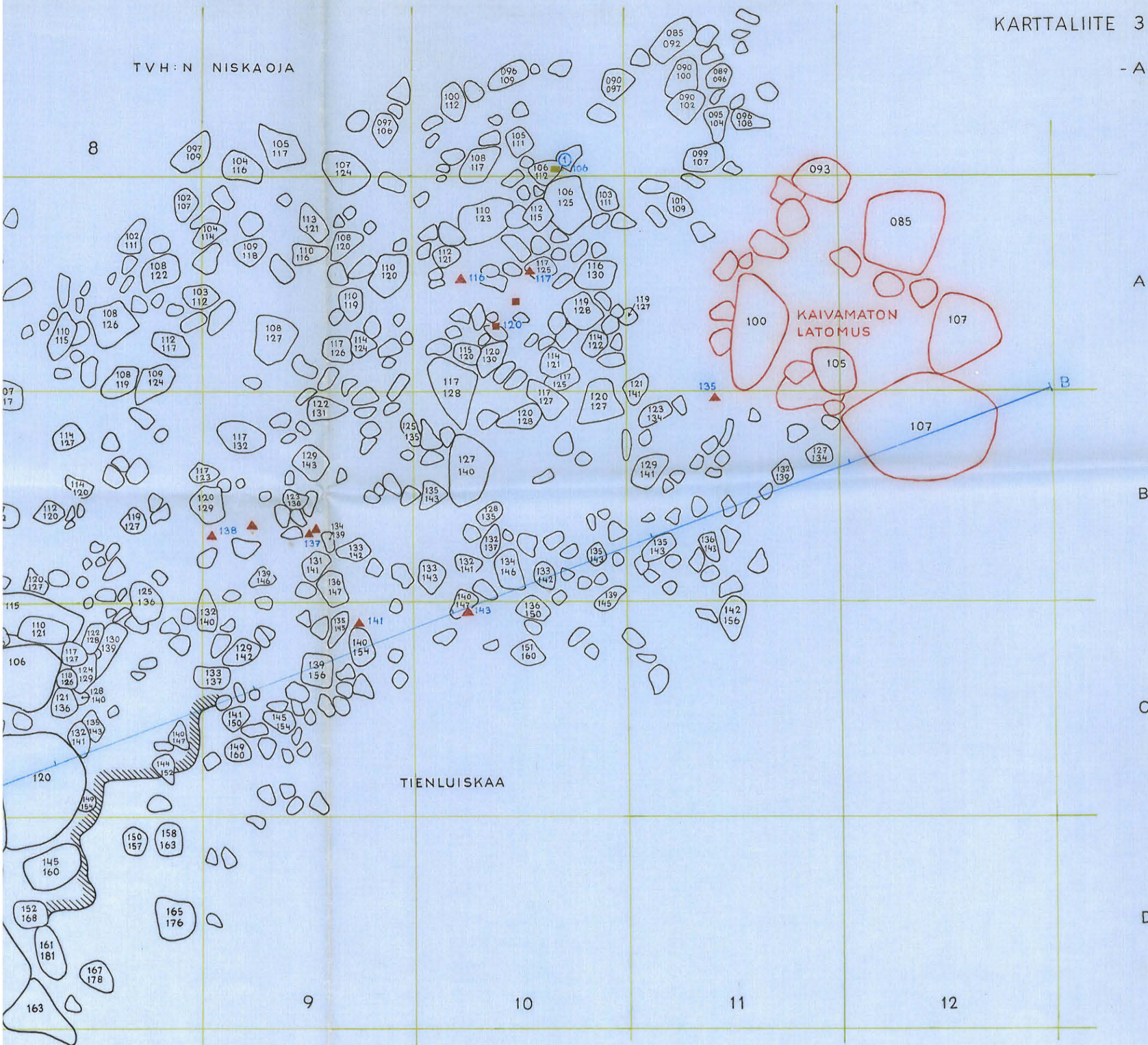
10

F

TVH: N NISKAOJA

8

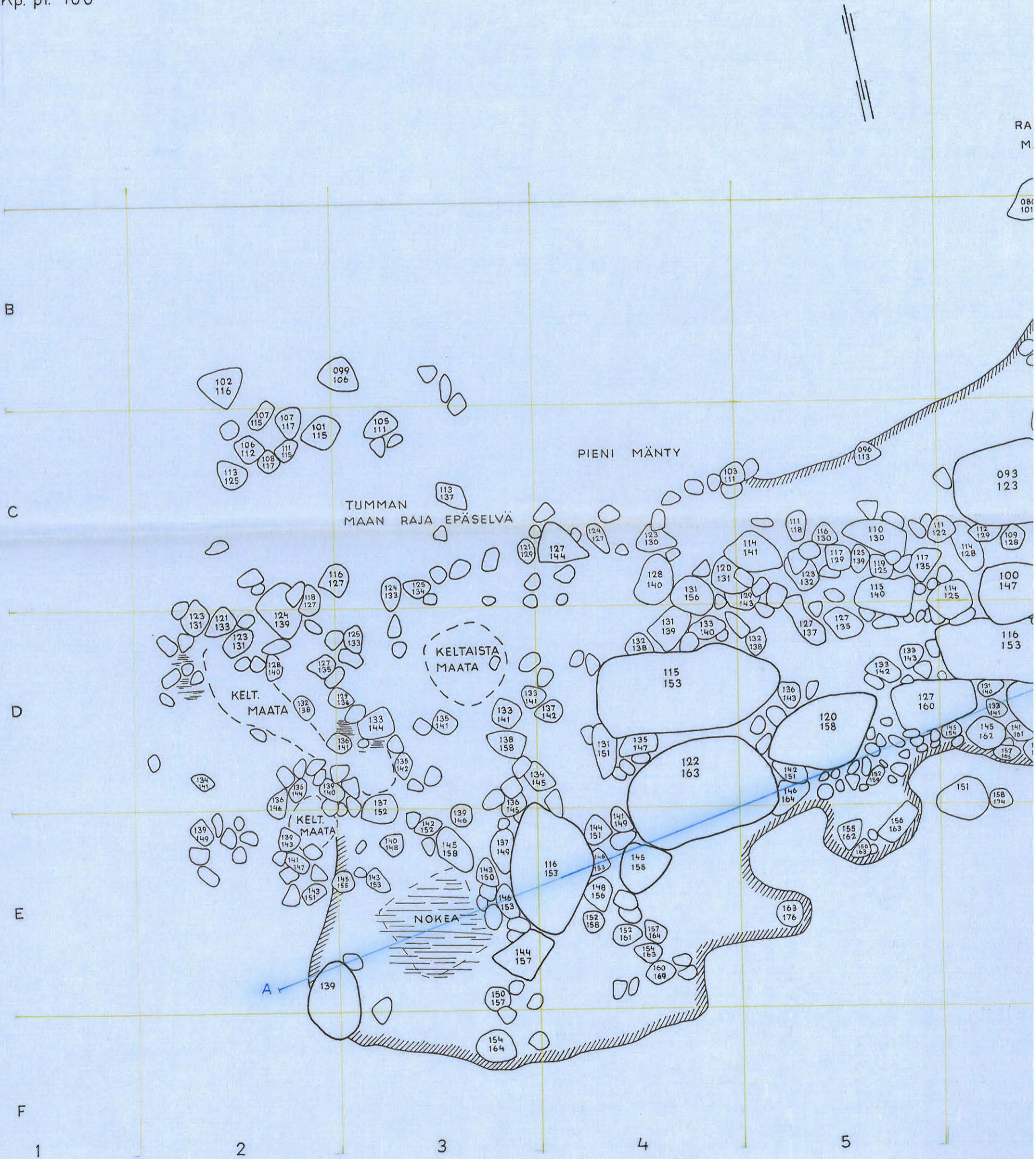
- TUMMAN MAAN RAJA
- SAVIASTIAN PALA
- SAVITIIVISTE
- PRONSSIA

KAIVAMATTOMAN LATOMUKSEN
KIVET RAJATTU PUNAISELLA

PIIKKIÖ MYRSKYLINNA
P-L. Lehtosalo 1967

Latomus 1
Toinen kerros
Piirt. P-L. Lehtosalo
Mittakaava 1:20
Kp. pl. 100

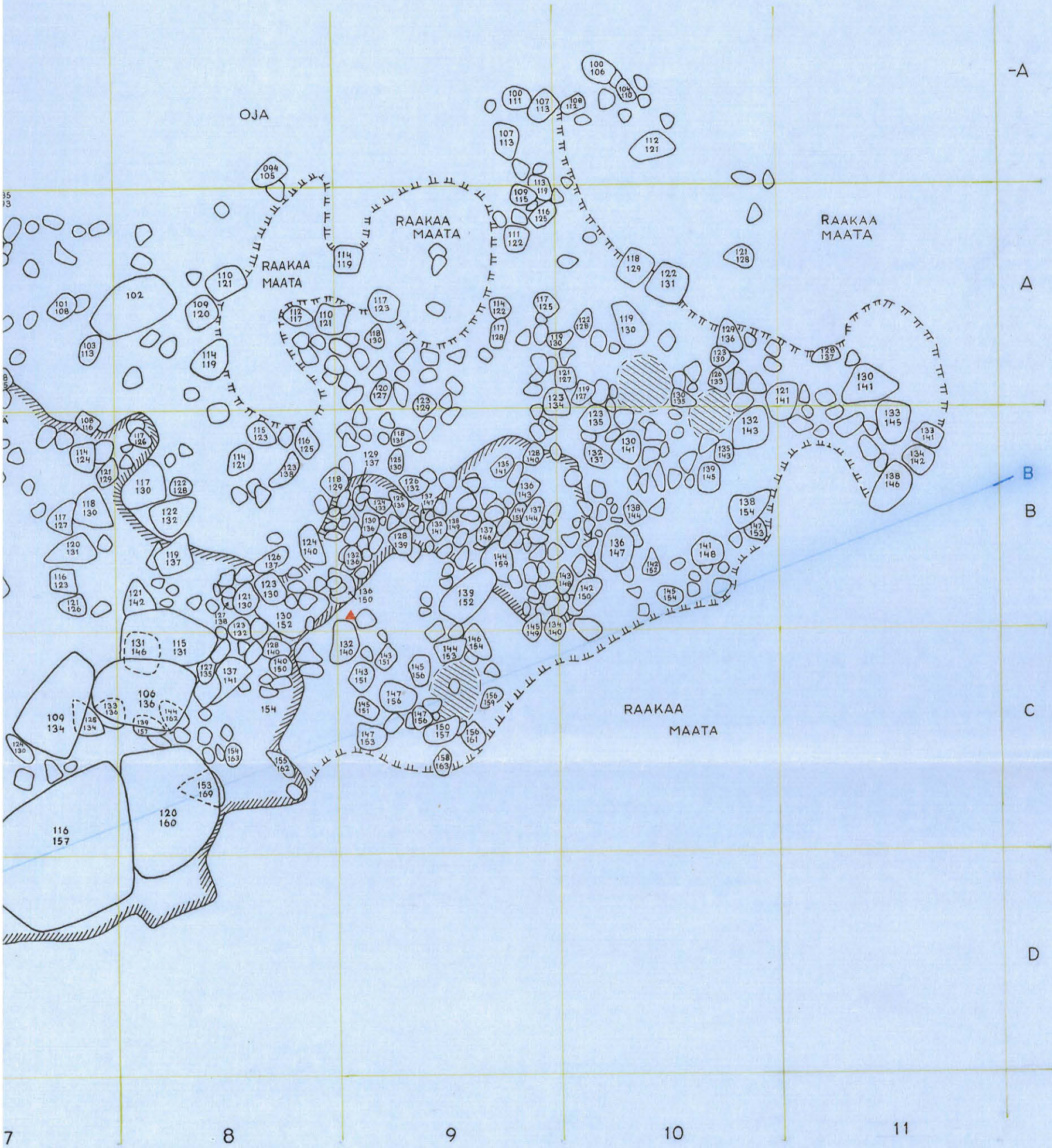
- SEKAISEN MAAN RAJA
- TUMMAN HIILENSEKAISEN MAAN RAJA
- TUMMAA MAATA
- HIILTÄ
- SAVIASTIANPALA

- SEKAISEN MAAN RAJA
- TUMMAN HIILENSEKAISEN MAAN RAJA
- TUMMAA MAATA
- HIILTÄ
- SAVIASTIANPALA

KARTTALIITE 4

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA

P-L. Lehtosalo 1967

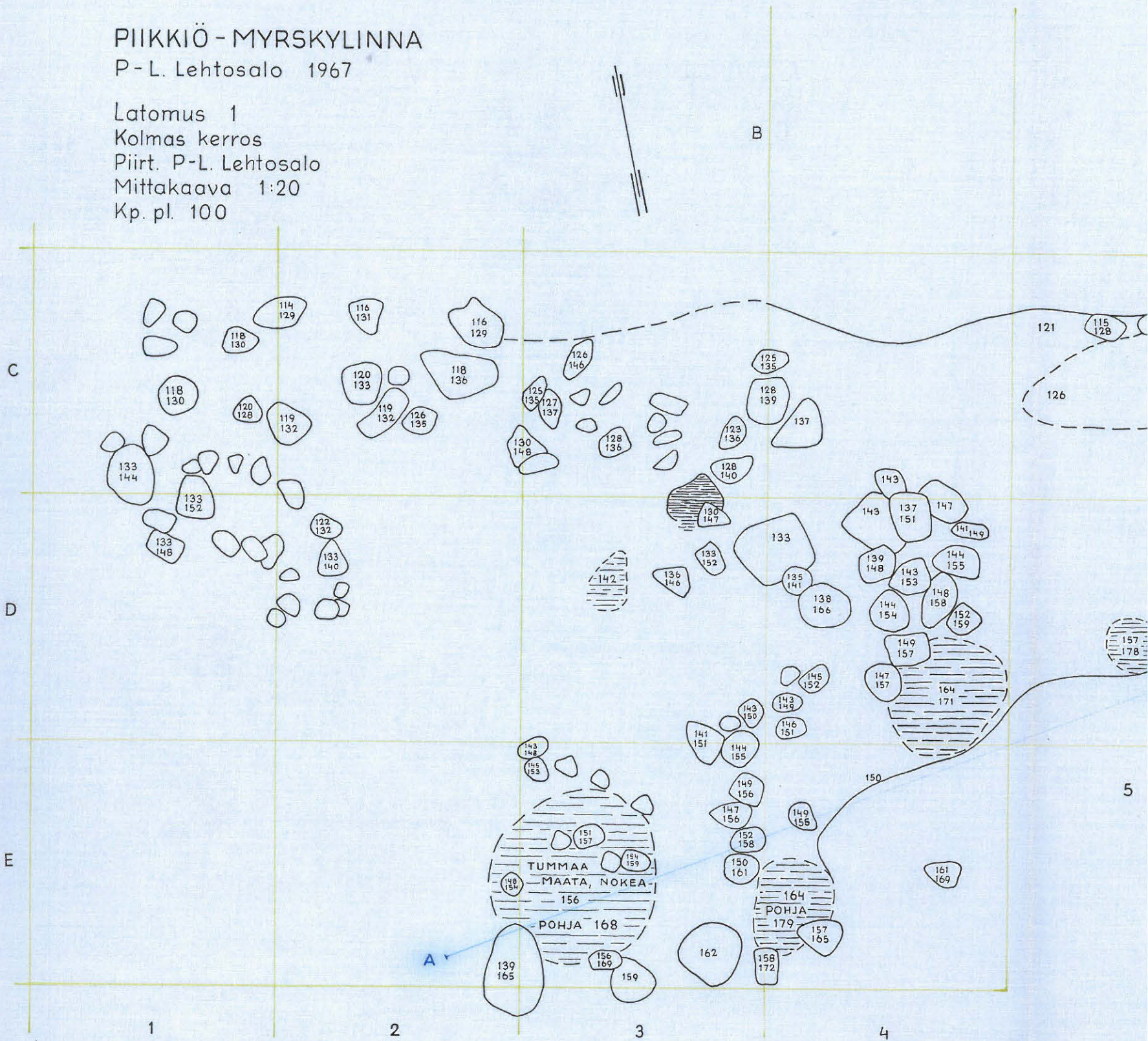
Latomus 1

Kolmas kerros

Piirt. P-L. Lehtosalo

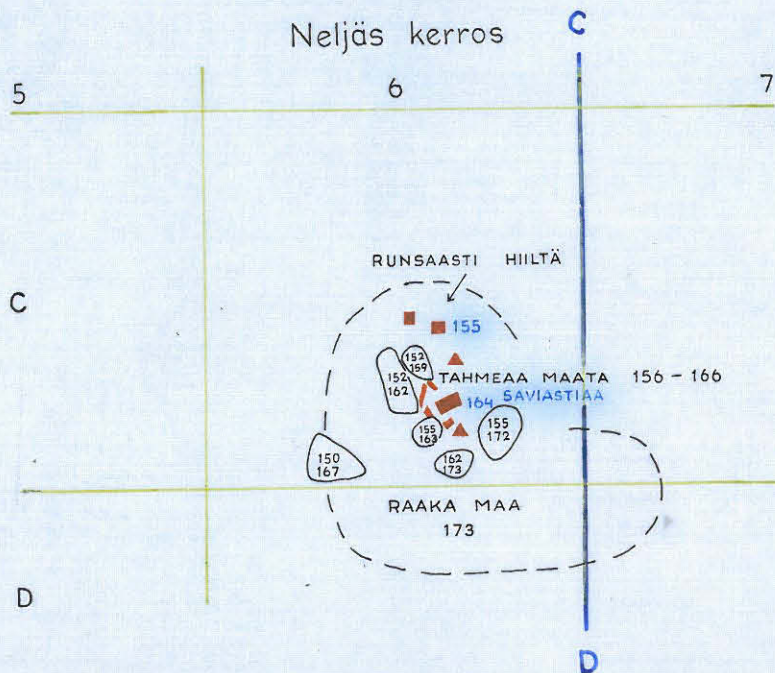
Mittakaava 1:20

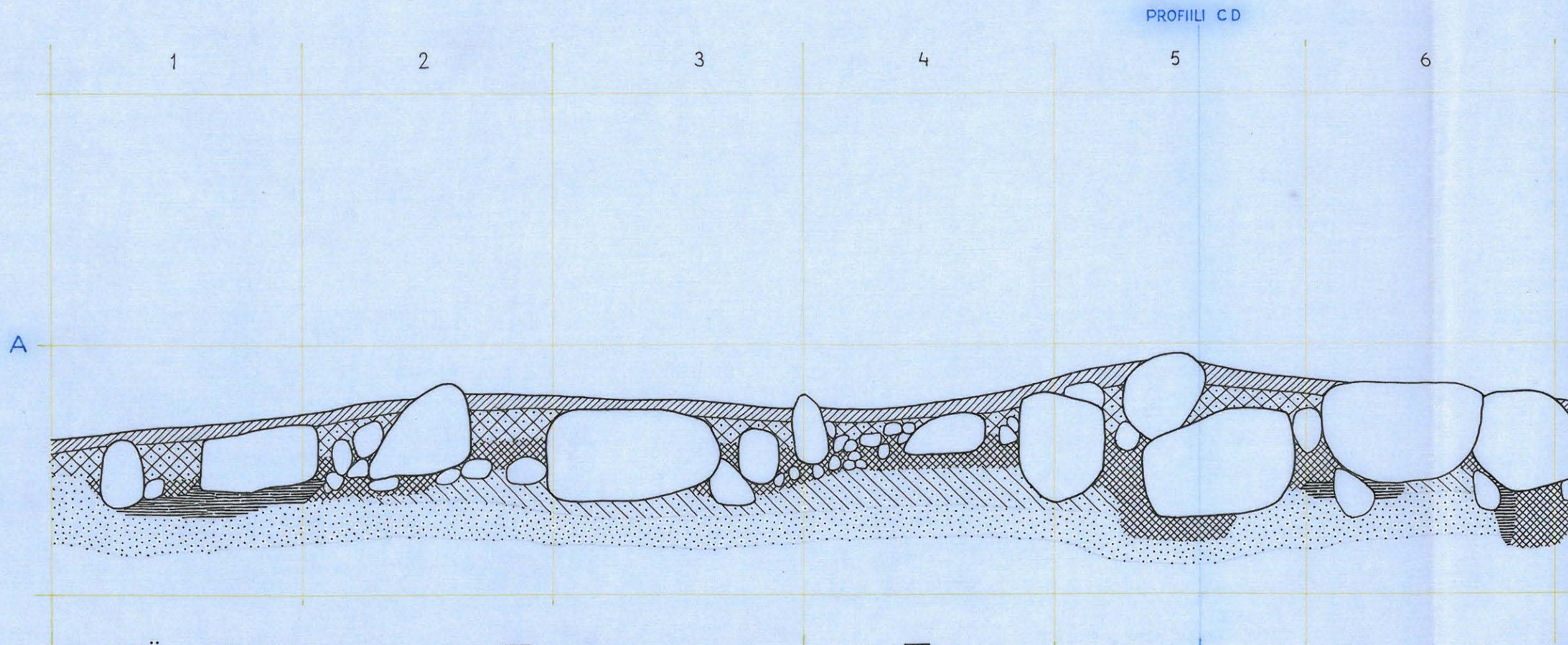
Kp. pl. 100

Neljäs kerros

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA
 P-L. Lehtosalo 1967

Latomus 1, profiili A-B
 Mittakaava 1:20
 Kp. pl. 100

 TURVEKERROS

 PINTAMAATA

 SEKAISTA MAATA

 TUMMAA HIILENSEKAISTA MAATA

 HIILTÄ

 PUNAISEKSI PALANUTTA MAATA

 PUHDASTA HIEKKAA

KARTTALIITE 6

6

7

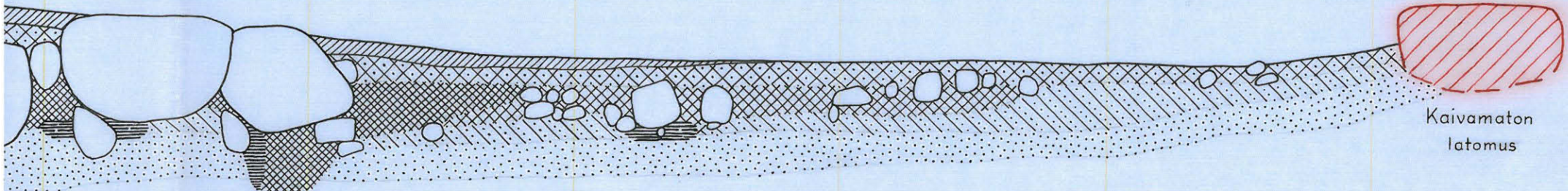
8

9

10

11

B

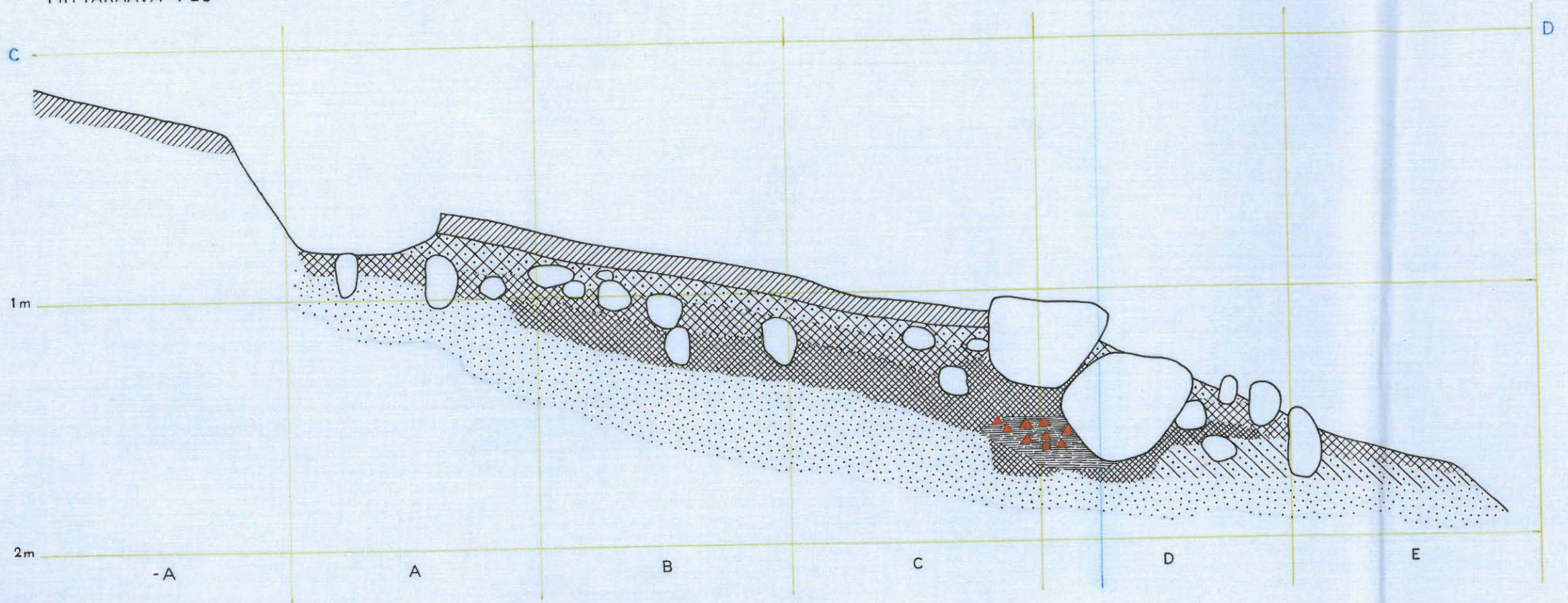

Kaivamaton
latomus

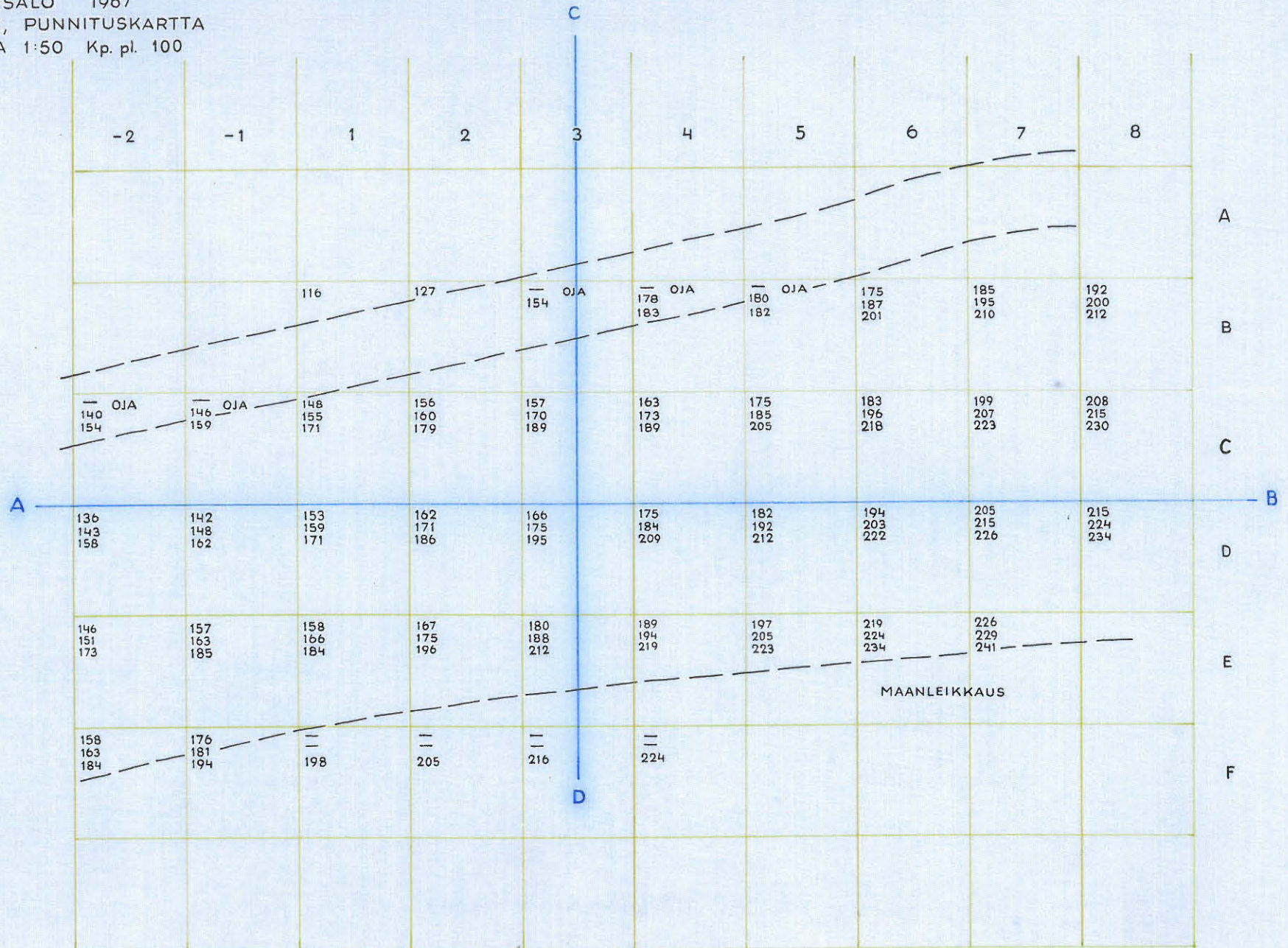
PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA
 P-L LEHTOSALO 1967
 LATOMUS 1, PROFILI C-D
 MITTAKAAVA 1:20

Profiili A-B

TURVEKERROS	PUHDASTA HIEKKAA
PINTAMAATA	HIILTÄ
SEKAISTA MAATA	SAVIASTIANPALA
TUMMAA HIILENSEKAISTA MAATA	PALANUTTA SAVEA
PUNAISEKSI PALANUTTA MAATA	

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA
 P-L LEHTOSALO 1967
 LATOMUS 2, PUNNITUSKARTTA
 MITTAKAAVA 1:50 Kp. pl. 100

PIIKKIÖ MYRSKYLINNA

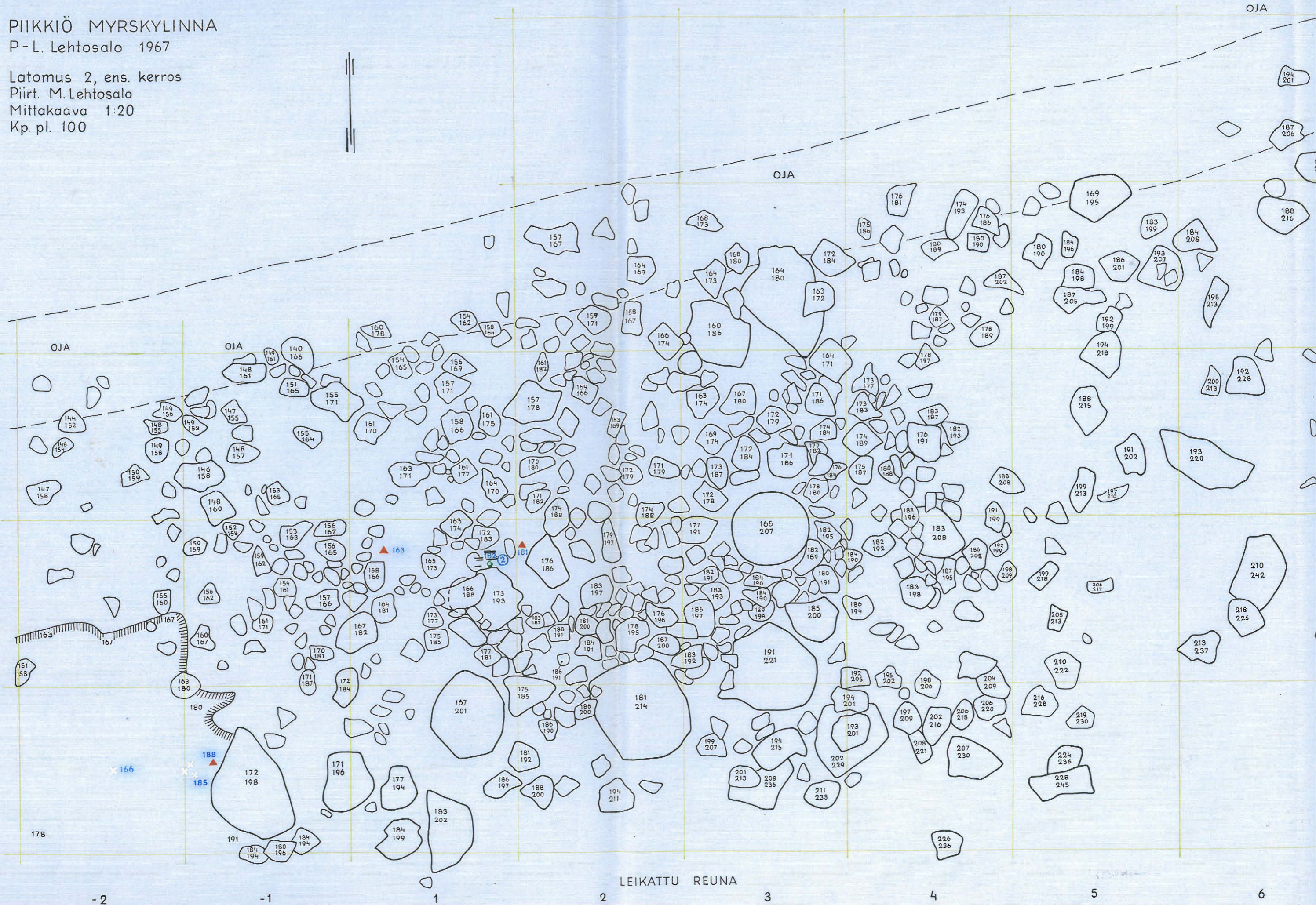
P-L. Lehtosalo 1967

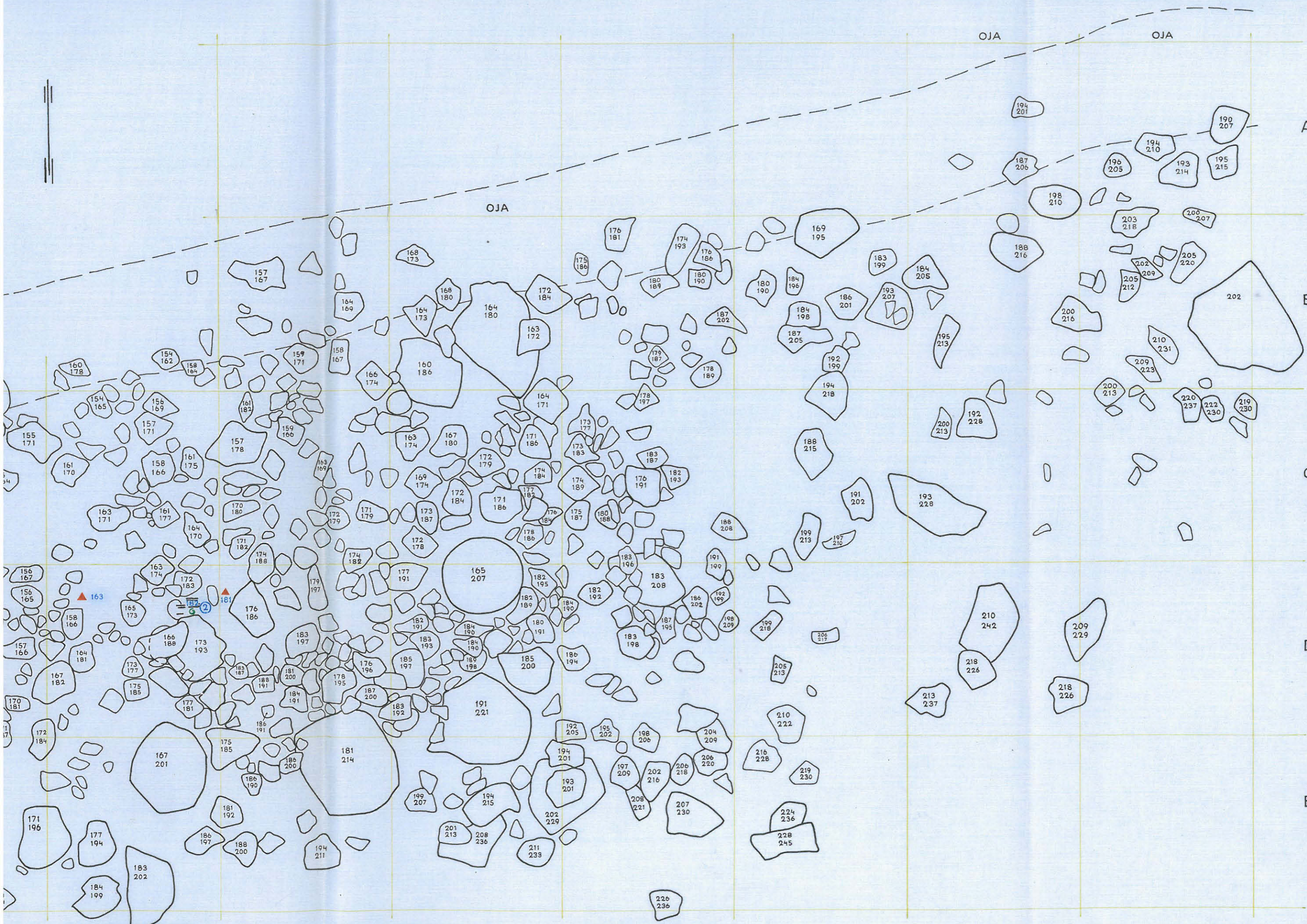
Latomus 2, ens. kerros

Piirt. M. Lehtosalo

Mittakaava 1:20

Kp. pl. 100

LEIKATTU REUNA

1 2 3 4 5 6 7

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA

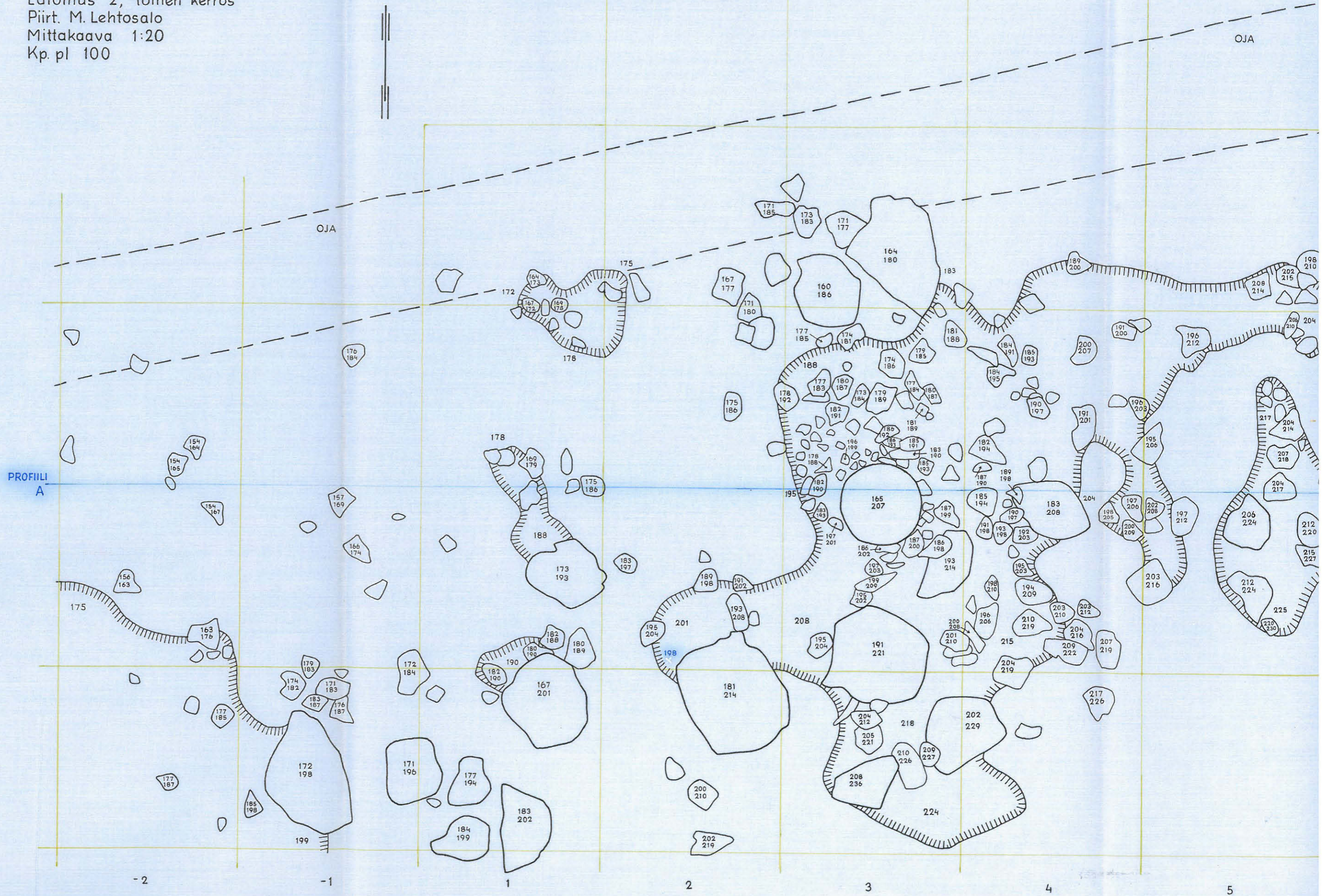
P-L. Lehtosalo 1967

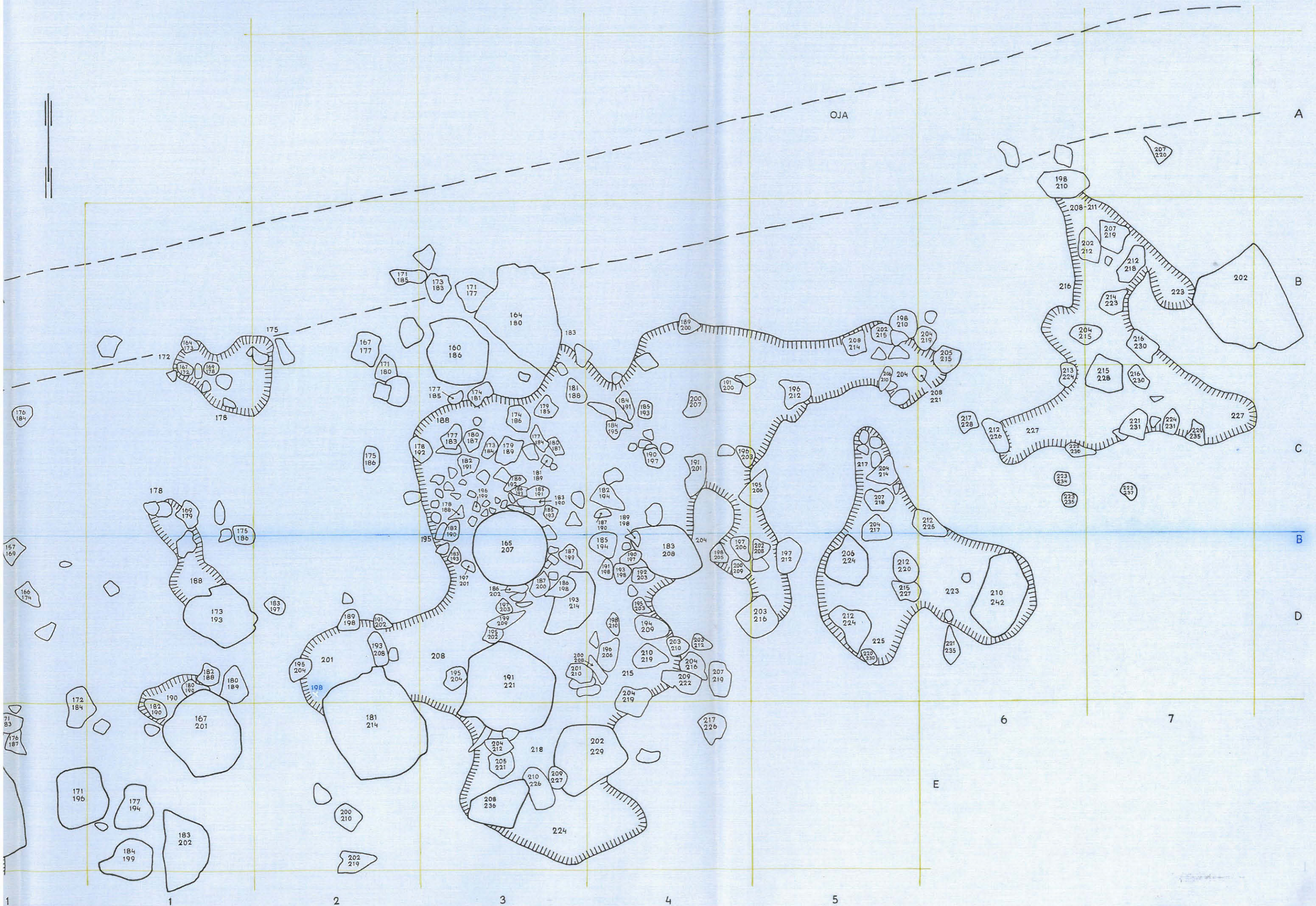
Latomus 2, toinen kerros

Piirt. M. Lehtosalo

Mittakaava 1:20

Kp. pl 100

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA

P - L. Lehtosalo 1967

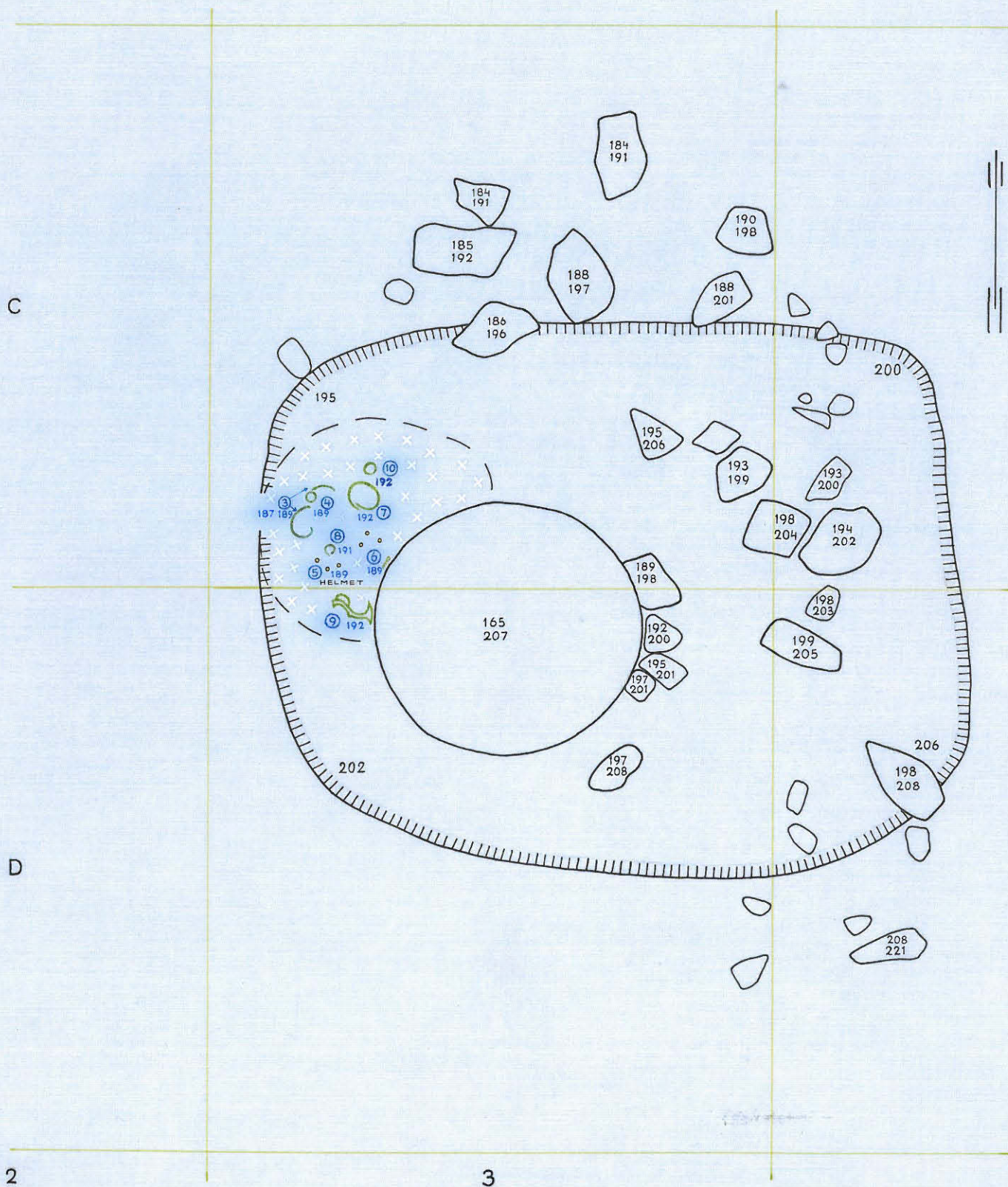
KARTTALIITE 11

Latomus 2, löytökartta (kolmas kivikerros)

Piirt. M. Lehtosalo

Mittakaava 1:10

Kp. pl. 100

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA

P - L. Lehtosalo 1967

KARTTALIITE 12

Latomus 2

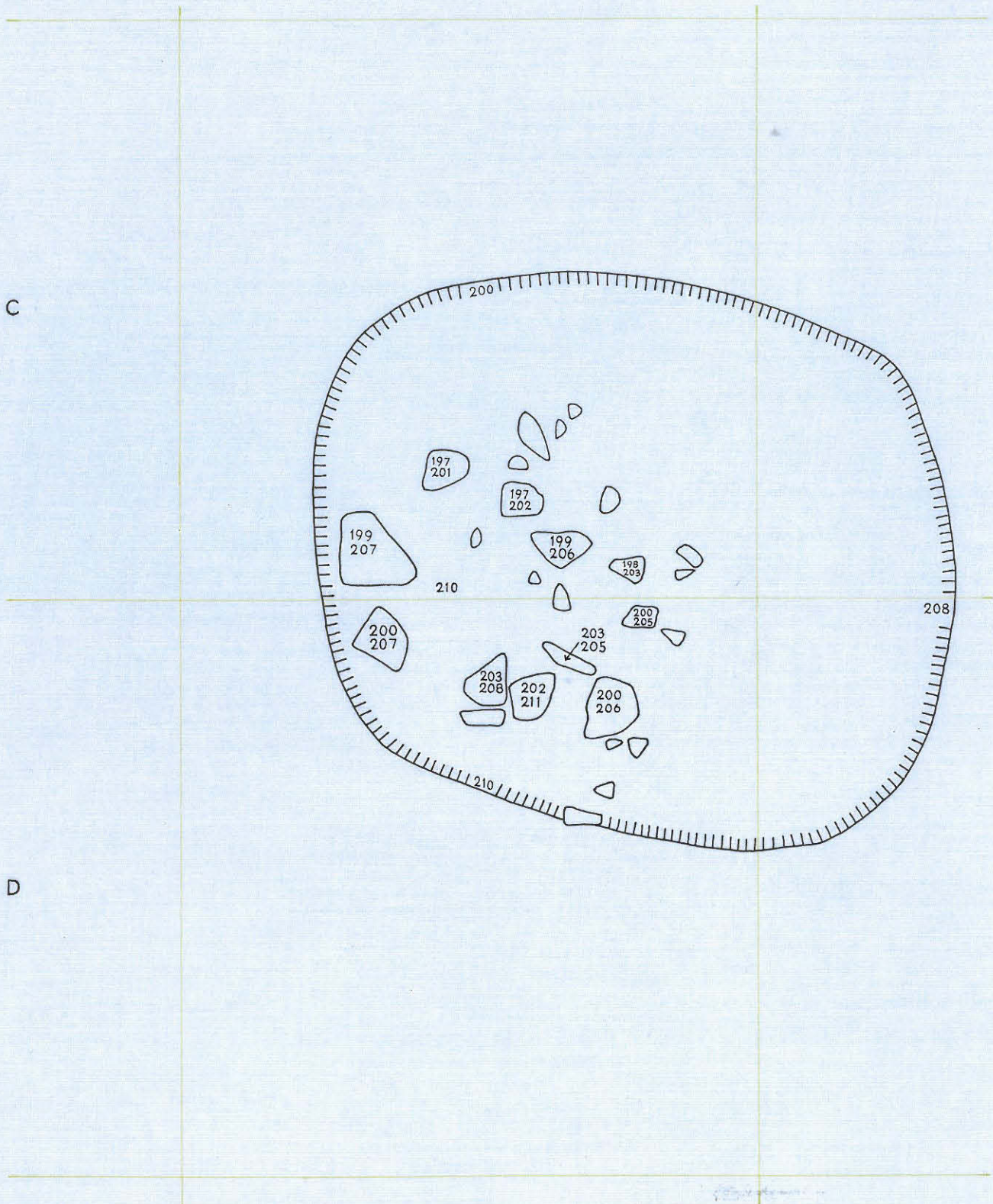
Neljäs kerros (kivet, jotka tukivat hautapalloa)

Piirt. M. Lehtosalo

Mittakaava 1:10

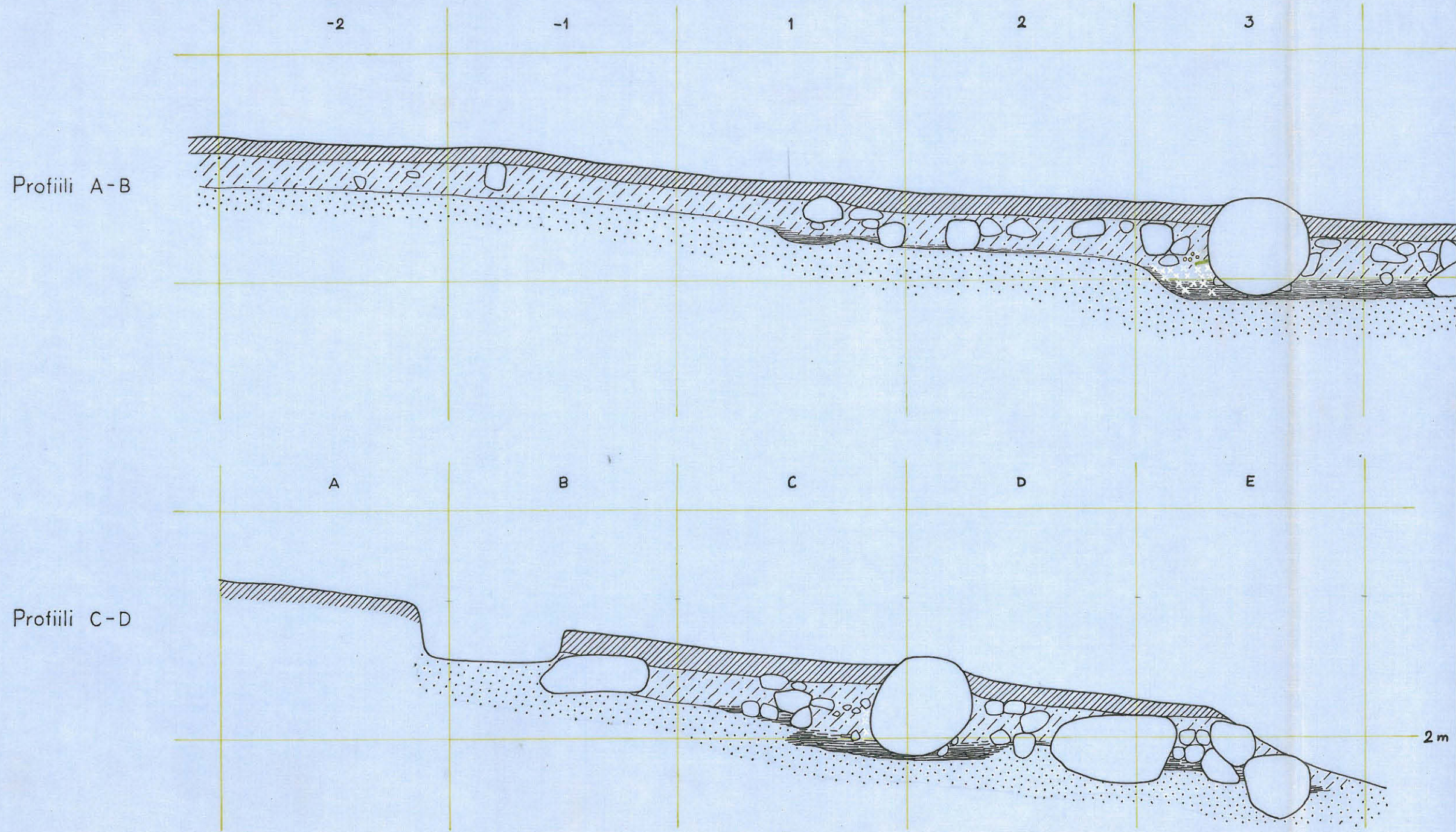
Kp. pl 100

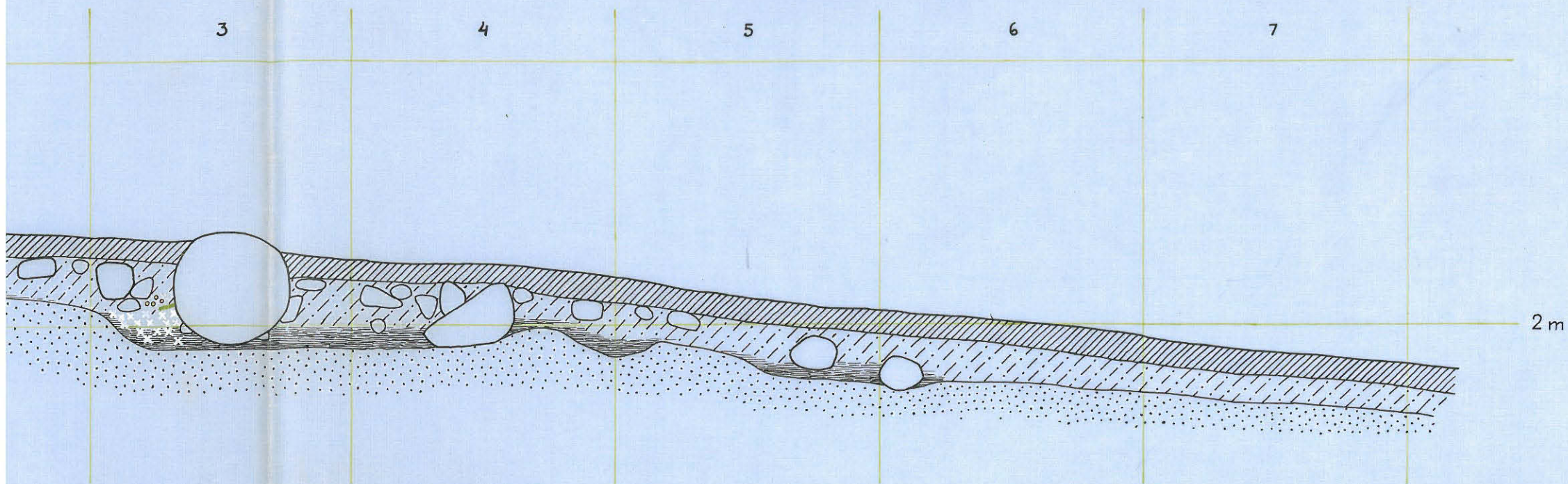
3

PIIKKIÖ - MYRSKYLINNA
P-L. Lehtosalo 1967

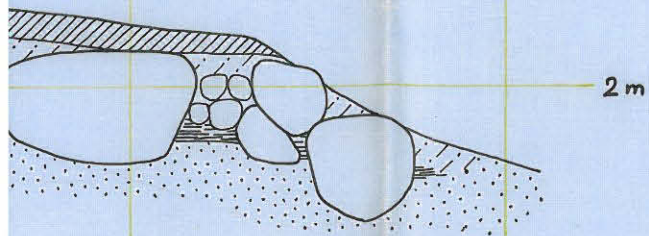

E

Latomus 2, profiilit
Piirt. P.-L. Lehtosalo
Mittakaava 1:20
Kp. pl. 100

- TURVEKERROS
- MULLANSEKAISTA HIEKKA
- HIEKKA
- HIILENSEKAISTA MAATA
- HELMIÄ
- PALANUTTA LUUTA
- PRONSSISOLKI

PIIKKIÖ MYRSKYLINNA

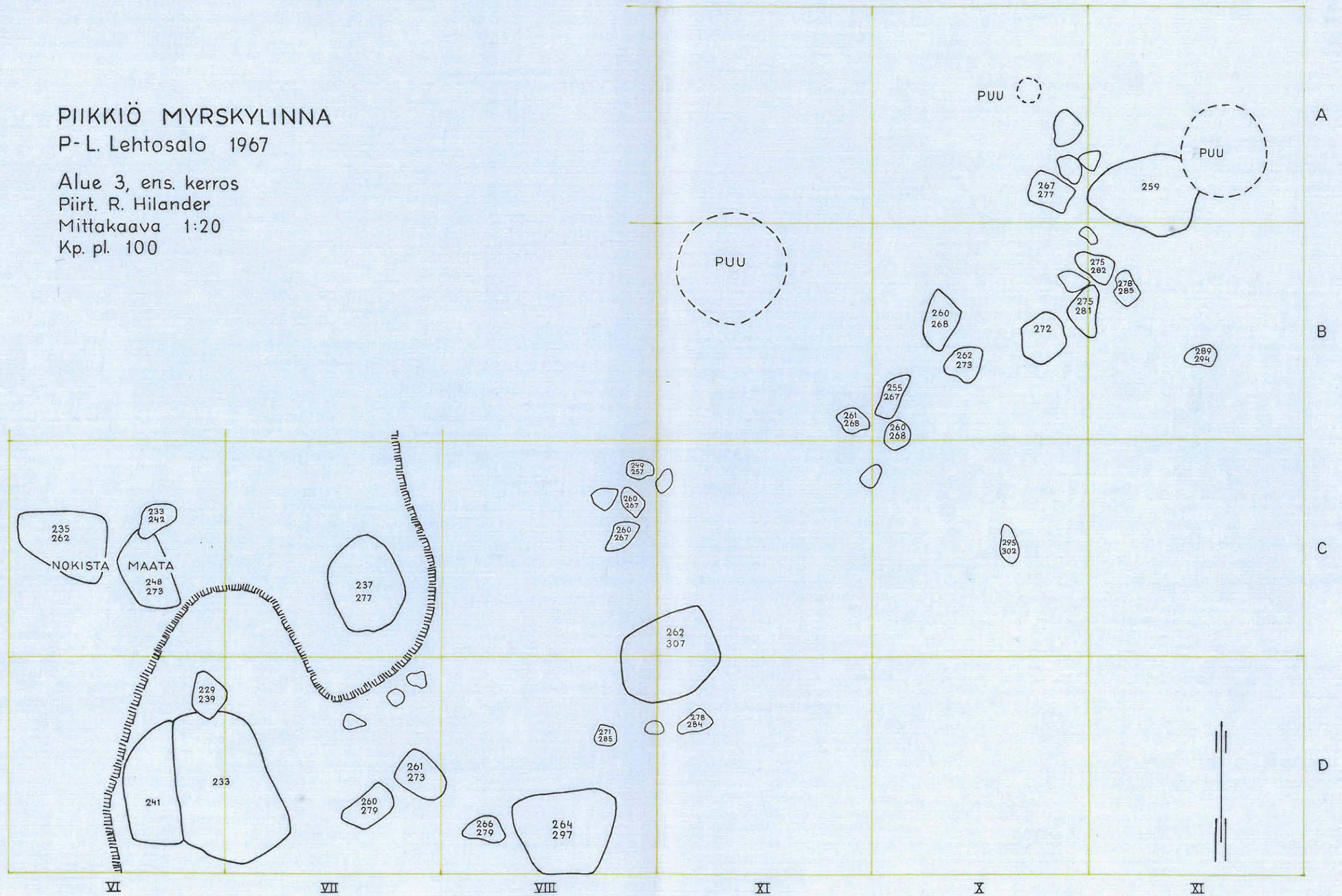
P-L. Lehtosalo 1967

Alue 3, ens. kerros

Piirt. R. Hilander

Mittakaava 1:20

Kp. pl. 100

F. 32967

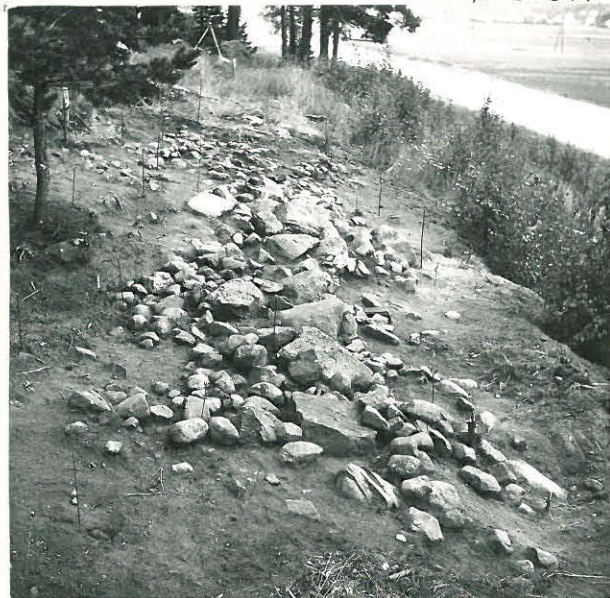
1. Ensimmäisen latomuksen itäpäätä kuvattuna koillisesta käsin. Esillä ensimmäinen kerros.

F. 32969

3. Latomus I kuvattuna koillisesta, ensimmäinen kerros. Taustalla lahden takana Kuusiston linna.

F. 32971

5. Latomus I:n ensimmäinen kerros länsilounaasta.

F. 32968

2. Latomus I kuvattuna koillisesta. Taustalla Helsinki-Turku maantie. Ensimmäinen kerros.

F. 32970

4. Latomus I kuvattuna länsilounaasta, ensimmäinen kerros.

F. 32972

6. Latomus I:n läntisin osa kuvattuna etelälounaasta.

F. 32973

7. Latomus I, ensimmäistä kerrosta ruuturivien 4 ja 5 kohdalla kuvattuna miltei pohjoisesta.

F. 32975

9. Latomus I, ensimmäistä kerrosta ruuturivien 7 ja 8 kohdalla kuvattuna pohjoisesta.

F. 32977

11. Latomus I:n ensimmäinen kerros kuvattuna itäkoillisesta. Etualalla vielä kaivamattomasta latomuksesta muutamia kiviä.

F. 32974

8. Latomus I, ensimmäistä kerrosta ruuturivien 6 vaiheilla kuvattuna pohjoisesta.

F. 32976

10. Latomus I:n itäosan ensimmäistä kivikerrosta kuvattuna koillisesta.

F. 32978

12. Nelikulmainen, vielä kaivamaton latomus ja latomus I:n kaakkoiskulma kuvattuna etelälounaasta.

F. 32979

13. Latomus I:n ensimmäinen kerros kuvattuna idästä käsin.

F. 32980

14. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruudussa C9, kuvattu eteläkaakosta.

F 32981

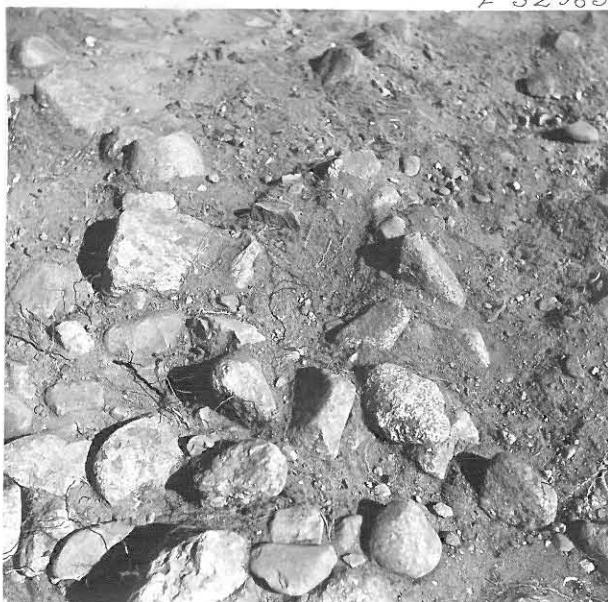
15. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruuduissa AB10, kuvattu kaakosta.

F 32982

16. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruuduissa AB10 kuvattuna kaakosta.

F 32983

17. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruudussa B9 kuvattuna kaakosta.

F 32984

18. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruuduissa BC8 kuvattuna kaakosta.

F 32985

19. Latomus I, tumman maan raja ruuduis-
sa C89 kuvattuna kaakosta.

F 32986

20. Latomus I, kiveys ja nokimaa ruuduis-
sa BC8 kuvattuna kaakosta.
F 32987

21. Latomus I, kiveys ja nokimaa ruudussa C8 kuvat-
tuna idästä.

F 32988

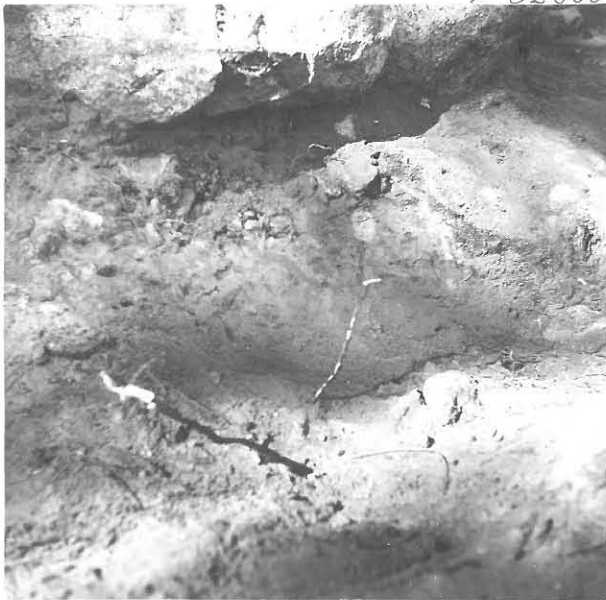
22. Latomus I, musta maa suuren kiven
alla ruudussa D7, kuvattu etelästä.

F 32989

23. Sama kuin edellä ja samasta suun-
nasta.

F 32990

24. Sama kuin kuvissa 22 ja 23.

F 32991

25. Latomus I, toinen kivikerros ja tumman maan alue suurten kivien itäpuolella, kuvattu itäkaakosta.

F 32993

F 32992

26. Latomus I, toista kivikerrosta ruuturivien 6 ja 7 kohdalla, kuvattu etelästä.

27. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruuturivissä 5, kuvattu etelästä.

F 32994

28. Latomus I, kiveyksen toista kerrosta ruuturivissä 4-5, kuvattu kaakosta.

F 32995

29. Latomus I, saviastianpalat ruudussa C6 syvyydessä 164, kuvattu etelän puolelta.

F 32996

30. Latomus I itäkoillisesta, länsipäässä ensimmäinen kerros, itäpäässä toinen.

F 32998

32. Latomus I:n toinen kerros kaivauksen alaisena, kuvattu itäkoillisesta.

F 33000

34. Latomus I:n pohjoisreunaa kuvattuna idästä, toinen kerros.

F 32997

31. Latomus I:n itäpään toinen kerros idästä kuvattuna.

F 32999

33. Sama kuin edellä.

F 33001

35. Latomus I kuvattuna länsilounaasta; toinen kivi kerros jo osittain poistettu.

F 33 002

36. Latomus I:n suuria kiviä kuvattuna etelälounaasta käsin.

F 33 003

37. Latomus I:n itäpään suuria kiviä kuvattuna pohjoisluoteesta.

F 33 004

38. Latomus I:n ja II:n välialue kuvattuna itäkoillisesta latomus II:n alueelta käsin; oikealla olevien mäntyjen tällä puolen on ollut M. Tamminen koealue 2, turvetkasan takana on kaivamon nelikulmainen latomus. Vasemmalla näkyvästä koeajasta (kiveyksestä) löytyi palaneita luita sekä rautamiekan katkelma. Taustalla on latomus I:n alueen täyttö käynnissä. Suurin piirtein oikealla olevan pensaan ja pyöreän tolpan kohdalla on ollut A-L. Hirvilluodon kaivama nelikulmainen latomus.

F 33005

39. Latomus II kuvattuna länsilounaasta. Vasemmalla olevan suuren kiven ja latomus II:n välissä M. Tammisen kaivausalue 1. F 33007

F 33006

40. Latomus II kuvattuna luoteesta käsin. Keskellä latomusta hautapallo.

F 33008

41. Latomus II kuvattuna itäkoillisesta. Taustalla työ käynnissä latomus I:n kohdalla. F 33009

42. Hautapallo kuvattuna luoteesta käsin; sen edessä hauta rannerenkaineen (17308:26) ja palaneine luineen. F. 33010

43. Rannerenkaan katkelma (17308:26) ja palaneita luuta hautapallon luoteispuolella. Kuvattu pohjoisesta.

44. Sormus (17308:33), rannerengas (17308:30) ja pronssirengas (17308:31) hautapallon luoteispuolella, kuvattu pohjoisluoteesta.

F 33011

45. Latomus II kaivauksen loppuvaiheessa, kuvattu lännestä.

F 33013

47. Hautapallo kuvattuna idästä.

F 33015

49. Hautapallo luoteesta.

F 33012

46. Hautapallo kuvattuna pohjoisesta kaivauksen loppuvaiheessa.

F 33014

48. Hautapallo kuvattuna etelästä.

F 33016

50. Hautapallo lounaasta kuvattuna.

F 33017

51. Hautapallo kuvattuna pohjoisluoteesta. Sen varjo lankeaa paikkaan, jossa palaneita luuta oli runsaimmin.

F 33018

52. Kuoppa, josta hautapallo on nostettu pois. Vasemmalla, kuopan reunalla, näkyy osa niistä pienistä kivistä, jotka tukivat pallon pystyasentoon. Kuva on otettu luoteesta.

53. Kaivajat kokoontuneina hautapalloa palvomaan. Kuva on otettu pohjoisesta käsin.